

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

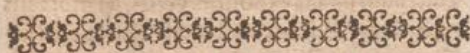
12. De Homicidio voluntario, casuali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

9 *Suscipiensibus* infantes expositos expositio quidem nullam potestatem in illorum personas tribuit juxta *c. un. h. t. l. 3. C. Eod.* tribuit tamen jus adversus nefarios Parentes, à quibus repetere poterunt, quæ in alimenta erogârunt per *l. 1. C. h. t. l. 16. C. de Nuptiis.* Quia nemo præsumitur Parentibus exponentibus beneficium præstare, aut in eorum gratiam filium expositum educare voluisse, utut intenderit donare, actumque misericordiæ exercere respectu exposititii. Stephan. Gratian. *Discept. forens. c. 267. n. 41.* Barb. in *c. un. h. t. n. 8. qui n. 4.* advertit, quòd exposititii, si pro his in Civitate extet hospitale quoddam, in eo ali, ac educari debeant: si verò simile aliquod hospitale non extet, nullusque è Populo gratis, & sponte occurrat, alimenta ab Ecclesia, aut à Communitate præstanda sint.

§. VII.

10 *Affinis* expositioni infantum est expositio languidorum sive liberorum, sive servorum, quos, cujuscunque ætatis sint, Gregorius IX. in *c. un. h. t.* & Justinianus in *l. 3. C. Eod.* libertate donavit, ita ut sibi acquirant, & in posteritatem suam, vel in extraneos hæredes omnia, quæ habuerint, quomodo voluerint, transmittant. Ex quo Menoch. *de Arbitr. Jud. l. 2. casu 396. n. 12. & 13.* deducit, Dominum amittere jus vasallagii, si deserat vasallum petulantem; & civem jus civitatis, si civitati oppressæ non succurrat.

TITULUS XII.

De Homicidio voluntario, vel casuali.

SUMMARIÆ:

1. Homicidii definitio nominalis. 2. Definitio realis. 3. 4. 5. Divisio. 6. Prohibitio.

7. Usque 11. *Quinam* committant? 12. Usque 15. In quos committatur homicidium? 16. 17. *Quo modo* voluntarium? 18. Usque 24. *Necessarium?* 25. 26. *Aut casuale* homicidium fiat? 27. 28. 29. *Referuntur* pœna homicidii voluntarii. 30. 31. 32. *An, & quibus* panis subjaceat homicidium necessarium? 33. 34. *An, & qua* pœna præstituta sint homicidio casuali? 35. *Quid sit* mutilatio, & qua ejus pœna?

ECquidem hoc titulo de omni homicidio in genere agitur, specialiter verò de voluntario, sive de eo, quod crimen est.

§. I.

Homicidium à cædendo ac cæde deducitur, *l. 51. in pr. ff. Ad Leg. Aquil.* & à Latinis cædes, exanimatio, internecio, aut interfectio hominis; à Germanicis ein Todtschlag / Mord / Mordthat indigitatur.

§. II.

Definitur homicidium, quòd sit corporis à humani animati interemptio. *Zoël. h. t. n. 1.*

§. III.

Dividitur homicidium divisione immediata in voluntarium, quod scienter, sive ex intentione committitur; & in casuale, quod præter intentionem accidit.

Homicidium voluntarium subdividitur in voluntarium in specie, & necessarium. *Voluntarium in specie* vocatur, quod dolò malo & animò occidendi quoquo modo factum est, *l. 1. §. 3. l. pen. ff. Ad Leg. Cornel. de sicar.* Species hujus sunt *homicidium simplex*, quod contingit in rixa temerè exorta, aut ex subito iræ impetu cum rationis tamen advertentiæ: *Homicidium deliberatum*, seu *præmeditatum*, cum quis sedato iracundiæ calore, & præviâ animi deliberatione, seu præmeditate alicui mortem machinatus est: *Homicidium ex insidiis*, cum quis inimicum suum occultè expectat in certo loco, eumque ex improviso venientem aggreditur, & interficit: *Homicidium proditorium*, quo quis simulatâ amicitia

ciat incautum, & sibi propterea non prae-
ventem occidit: *Veneficium*, cum quis venena
mala necandi causâ vendit, tradit, tractat, vel
propinat: *Assassinium*, quod est homicidium
ab aliquo mercede conducto, ad alterius man-
datum commissum. Homicidium *necessa-
rium* dicitur, quod fit coacta quapiam volun-
tate, vel auctoritate & jussu Superioris jus gla-
dii habentis, vel ab eo, qui justum bellum ge-
rit, vel pro necessaria defensione cum mode-
ramine inculpatae tutelæ.

¶ Homicidium *casuale* subdividitur in *cul-
pabile*, seu *culpofum*, & *merè casuale*, seu *in-
culpofum*. *Casuale culpofum* est, quod præ-
ter voluntatem culpa interveniente commit-
titur; ut si quis det operam rei licitæ &
sua negligentia, vel imperitia in causa est, ut
hominis mors sequatur: vel si quis det ope-
ram rei illicitæ, cui casu quodam homicidium
accedit, licet vel maximè omnem diligen-
tiam, qua internecionem evitaret, adhibuerit.
Carpz. in *pr. cr. q. 27. n. 8. Merè casuale*,
seu *inculpofum* est, quod casu inopinato, nullo
prorsus dolo, nullaque culpa interveniente
perpetratur.

§. IV.

¶ *Causa efficiens* homicidii alia est remota,
alia proxima.

Remota est jus, quâ Divinum, quâ Huma-
num, dum utrumque, habito discrimine ho-
micidii, illud vel prohibendo illicitum, vel
approbando, aut saltem permittendo licitum
efficit, ut patebit ex dicendis.

¶ *Proxima* est homo hominem occidens:
quandoquidem si animal quadrupes homi-
nem ingenuum, vel servum occidat, non ho-
micidium, sed pauperiem fecisse dicitur. *r. tit.
Instit. & ff. Si quadrupes pauperiem*. Neque
verò *homicidium voluntarium in specie* ho-
mo quilibet, sed is solum committere potest,
qui doli capax est. Hinc infans, vel furiosus,
si hominem occiderint, ab omni poena absol-

venti sunt: cum alterum innocentia consilii
tueatur, alterum fati infelicitas excuset. *l. 12.
ff. ad Leg. Cornel. de sicar. Sed*

Dubitat I. Utrum ebrius æquè, ac fu-
riosus ab homicidii delicto, ac poenis excu-
setur?

Ita fortassis videbitur: nam & in ebrio reg-
nat quasi furor. *cap. 5. & 6. dist. 35. & teste
Seneca lib. 3. nat. quest. c. 20. epist. 6. ebrie-
tas, donec exsicceatur, dementia est. Qua de
causa actus, qui ex certa tantum intentione
expeditur, interventione ebrietatis nullus
redditur, sive actus ille aliàs sit per se lici-
tus, sive illicitus. Alex. & Gloss. in l. 6. C. de
Dolo.*

Gail. 2. Observ. 110. n. 27. distinguit in-
ter ebrietatem *Trunckenheit* / & inter ebrio-
sitate *Vertrunckenheit*; quarum illa casu
accidit, absque effectu, & principio spon-
taneo ebrii, quia fortè virtute vini ignora-
ta in eam incidit: at hæc accidit ex malo
habitu & consuetudine sese inebriantis. Illa
si nimia est, furori comparatur, propter cul-
pam tamen, quâ inebriatus est, pro modo
culpæ extra ordinem punitur *c. sanè. 7. causâ
15. q. 1.* Hæc verò licet nimia sit, quia ex
vitioso voluntatis habitu profluxit, non ex-
cusat, sed accusat potius, & ignorantia inde
orta pro voluta habetur, proinde ebriosus non
furiosus par est, sed ut sciens ordinariè punitur.
Angel. tr. de Malefic. V. scienter. n. 17.

Ego referre existimem, fueritne homicida
tempore admissi homicidii perfectè, vel im-
perfectè ebrius? Si perfectè ebrius fuit, &
probare potest, vinum rationis usum plenè
intercepisse, extra ordinem pro modo captatæ
ebrietatis punitur, non autem incidit in poe-
nas ordinarias homicidii, ex quo taliter ebri-
us impetu magis, quàm proposito deli-
quisset censetur, sive deinde rarò, sive fre-
quenter inebriatus fuerit; dummodo non

eo sine se ingurgitaverit, ut audacior in scelus rueret, vel impunè eadem committere posset. *cap. 9. causâ 15. q. 1. l. 6. §. 7. 7. per vinum. ff. de Re milit. l. 11. §. 2. ff. de Pœnis.* Quodsi tantum imperfectè fuit ebrius, & ebrietas tantum rationis usum reliquit, ut quæ dixit, & egit, probè cogita habuerit, à pœnis ordinariis non liberatur, hòc ipsò, quòd ebrietas improbitatem consilii non adimat, neque animum dolosum suffocet. Clariss. D. D. Gletle in *Jurispr. terr. tom. 1. p. 1. c. un. §. 3. n. 33.* Haunold. de *F. & F. tom. 6. sr. 3. cap. 11. contrav. 5. n. 533.* Carpz. in *prax. crim. p. 3. q. 146. per totam.*

9 *Dubitatur II.* Anne is, qui irâ correptus homicidium committit, delinquat, & propterea puniri possit?

Sunt, qui homicidium in calore iracundiæ commissum ab omni, aut saltem ab ordinaria pœna eximant: quandoquidem juxta Philomonem insanimus omnes, cum irascimur, estque Sapientum consensus, qui iram furorem brevem, & temporariam insaniam dixerunt. Optimè Senec. *lib. 1. de ira. in pr. aque, ait, ira, ac insania impotens sui est, decoris oblita, necessitudinum immemor, in quod cœpit pertinax, & intenta, rationi, consiliisque praelusa, vanis agitata causis, ad dispectum æqui, verique inhabilis, ruinis simillima, qua super id, quod oppressore, franguntur.* Accedit textus in *l. 11. §. 2. ff. de Pœnis.* ubi distinguitur delictum, quod fit ex proposito, ut in publicis latronibus, ab eo, quod fit ex impetu iræ.

Verùm verior, ac communior sententia habet, iram regulariter homicidam à pœna ordinaria homicidii non liberare. *Primo* propter textum in *l. aut facta. 16. §. 2. ff. de Pœnis.* ubi dicitur, puniri eum, qui per iram extraneum pulsat. *Secundò* propter *l. 5. C. de Injuriis.* ubi tradunt DD. actionem injuriarum adversus eum dari, qui in rixam inconsulto ca-

lore prolapsus homicidii convicium obiecte. Maximè *tertio* propter *Constitutionem criminalem Caroli V. art. 137.* ibi: Und ein ander / der einen Todtschlag aus Gächheit / und Zorn gethan / und sonst rechtmässige Entschuldigung mit hat / mit dem Schwert vom Leben zum Todt gestrafft werden solle. Et certè si propter calorem iracundiæ homicidia excusarentur, rarò punitioni locus foret, cum ira ad omnia fermè homicidia incitet. Limita tamen, ut si justa, & gravis causa iratum ad iram commoverit, & is flagrante illo calore homicidium perpetraverit, arbitraria, ac mitiore pœna coercendus sit; ut si Pater, aut maritus filiam, uxorem, aut adulterum in adulterio deprehensos occiderit. *l. 38. §. 8. ff. l. 4. C. Ad l. Jul. de Adul. ubi ratio assignatur: cum sit difficillimum justum dolorem temperare* Carpz. *d. p. 3. q. 147. n. 55. & seqq.* Haunold. *d. c. II. contrav. 7. n. 538.*

Neque hujus sententiæ veritas enervatur ex eo, quòd iratus insanire, & ira inlania, aut furor, dicatur: quippe talis dicitur non per proprietatem, quasi in totum tollat cognitionem, & rationem voluntatis, cum ira vix unquam tanta sit, & præsumi possit, quæ judicium rationis ipenitus absorbeat; sed per quandam analogiam, quatenus iræ impetus quodammodo minuit voluntatem, & consultationem, atque electionem prævenit. Vide Paul. Layman in *Theolog. moral. lib. 1. rr. 2. cap. 5. num. 3.* Clariss. P. Paul. Mezger in *Theol. Thomist. Schol. tr. 4. disp. 7. art. 3. §. 1.*

Porro homicidium voluntarium interdum unus, interdum plures committunt, & hi vel æquè principaliter, vel accessoriè.

Si æquè principaliter plures ad interfectionem concurrunt, & ignoratur, aut incertus est cædis, aut vulneris lethalis auctor, refert, an deliberatò, ac communicatò consilio, &

expropósito; an verò in rixa subito, & citra præviã conventionem suborta aliquem interficiant. Casu priora omnes indistinctè pœnæ ordinariæ subjacent per l. 1. §. 3. & l. 14. ff. Ad leg. Cornel. de sicar. Constit. crim. Caroli V. art. 148. Clar. lib. 5. sent. §. homicid. n. 38. Gail. lib. 2. observ. 109. n. 10. & segg. Berlich. p. 1. concl. 31. n. 49. Quibus opitulatur l. 15. ff. Ad leg. Cornel. de sicar. quæ statuit, nihil interesse, occidat quis, an dolò malò mortis causam præbeat: negari enim non potest, omnes, quotquot animò occidendi interfectum aggressi sunt, causam mortis præbuisse, dum unusquisque suã assistentiã alter alterum, & præprimis homicidam audaciorem, occisum verò timidiorum reddidit. Ad hæc juxta l. 17. ff. Eod. tum demum ictus uniuscujusque in ordine ad ordinariam pœnam infligendam contemplari oportet, si in rixa percussus homo perierit: ergo à contrario sensu, si non in rixa fortuito scilicet oborta, sed in tumultu animò deliberatò, datãque operã excitato à pluribus homicidium fuerit perpetratum, spectandum non erit, cujus ictu interemptus ceciderit, sed omnes indistinctè pœnã ordinariã tenebuntur. Neque dicas, ordinariã pœnã locum non esse, nisi de auctore confiter: & satiùs esse facinus impunitum relinquere, quàm innocentem damnare. l. 5. ff. de Pœn. Etenim quamvis omnes ipso actu lethali non vulneraverint, attamen lethale vulnus inferentem adjuvando causam mortis præbuerunt, quod idem est, ac si occidissent juxta d. l. 15. ff. Ad leg. Cornel. de sicar. Casu posteriori probabilius nullus ultimò supplicio, sed omnes pœnã extraordinariã afficiendi sunt per l. 1. §. 2. l. 17. ff. Eod. & Constit. crim. Caroli V. art. 143. Menoch. de Arbitr. Jud. lib. 2. casu 362. n. 19.

II. Accessoriã ad occisionem alicujus concurrunt primò, qui mandant homicidium, nam

mandator cadis pro homicida habetur. Textus in l. 15. ff. Ad leg. Cornel. de sicar. Secundo qui homicidium consulunt, aut ad id occasionem, ac viam monstrant. c. sicut. 6. §. qui verò. h. t. l. 1. pr. l. 3. §. 4. ff. ad Leg. Cornel. de sicar. l. 1. §. 13. ff. Ad SCum Turpill. Si modò homicidium fuerit secutum, arg. l. 52. §. 19. ff. de Furt. l. 53. in fin. ff. de Verb. signif. Tertio qui operam ferunt, & auxilium sive ante, sive in ipso maleficio, arg. l. un. C. de Rapt. Virg. l. si pignore. §. qui ferramenta. ff. de Furt. l. si sciente. ff. Ad leg. Pomp. de parricid. atque hi pari pœna percelluntur, si auxilium propinquum fuerit, d. c. 6. h. t.

§. V.

Objectum homicidii in genere, sicut homicidii voluntarii in specie constituit homo, qui occiditur: cum ergo homo mortuus non sit homo. l. mortuo bove. ff. de legat. 2. ipsi caput abscindens non potest accusari homicidii, esto vivum putaverit. Felia in c. sicut. 6. h. t. Caterum

Non refert I. masculus occidatur, an fœmina: licet enim masculorum genus fœminarum genere sit dignius. l. 1. & 8. ff. de Senatorib. & naturã perfectius. Aristot. lib. 5. Polit. cap. 5. attamen hominis appellatione tam fœminam, quàm masculum contineri, non dubitatur. l. 152. ff. de Verb. signif. & ubi singulare jus constitutum non reperitur, par est utriusque sexus fortuna. l. 4. C. de Lib. r. præterit. Quidquid Welens sit. Ad Legem Cornel. de sicar. n. 5. ex l. 38. §. 5. V. Mulier, aut homo. ff. de Pœn. in contrarium commiscatur.

Nec refert II. homo natus occidatur, an nasciturus: nam & fœtus in utero matris existens, quando jam est animatus, nomine hominis venit per l. 23. ff. de V. S. & qui talens fœtum enecat, verè est homicida. c. sicut ex literarum. 20. h. t. Aliud est, si quis vel

M 2

explen-

explendæ securius libidinis, vel odii causâ quocunque veneficio, vel arte impedit, ne proles concipiatur, vel generetur, aut si puella ad vitandam infamiam expellit foetum nondum animatum: talis enim propriè homicida non est, gravissimè tamen peccat, & arbitrio iudicis in utroque foro extra ordinem punitur. *cap. aliquando. causâ 32. q. 2. c. si aliquis. h. t. l. 8. ff. Ad leg. Cornel. de sic. l. 4. ff. de Extraord. crim. & ibi Bartol.*

Verùm quando foetus animetur? *dissent DD.* Sunt, qui sustineant, organizationem foetus non fieri à virtute, ut appellant, formatrice seminis, sed ab ipsamet anima rationali, quæ, ut Themistius in *1. de Anim. c. 22.* inquit, *ipsa sibi efformat, & praparat domicilium, non efformatum antè, & praparat subit;* ideòque animam rationalem ordinariè statim infundi circa septimum à conceptione diem. At in praxi prævalet communis opinio ex Aristotele *lib. 7. de Animal. c. 3.* foetum masculum animari quadragesimo, foemineum verò octogesimo die à conceptione. In dubio qualisnam foetus fuerit? aliqui masculum præsumunt, consequenter post quadragesimū diem ejectum fuisse animatum, ac homicidium patratum; atque ita observare Sacram Pœnitentiarum testatur Obaldus apud Dianam. *p. 7. tr. 5. resol. 6.* Contra verò alii præsumunt, fuisse foemineum; ac proinde ante octogesimum, vel saltem sexagesimum à conceptione diem ejectum non fuisse animatum, neque homicidium patratum: ut quò minus potest, gravetur delinquens. Quorum sententiam ideo etiam libenter amplector, quòd præsumptio in dubio desumatur ex illis, quæ communiter & frequenter accidunt: communius autem & frequentius est, partum esse foeminam, quàm masculum, ut probat experientia. Maximè verò procedit in ordine ad pœnas corporales, quando criminaliter agitur; tunc enim, quoad rationabiliter

potest, foetus præsumitur potius inanimatus, quàm animatus, ut post alios tenet Barbofa apud Dianam. *l. sit. resol. 41.*

Neque refert III liber occidatur, an servus? *l. 1. §. 2. ff. Ad leg. Cornel. de sicar.* Et quamvis antiquitus jure Gentium jus vitæ & necis Domino competierit in servum, §. *1. Inst. De his, qui sui, vel al. jur. sunt. l. 1. §. 1. ff. Eod.* Illud tamen de constitutione D. Antonini limitatum est, ut non liceat Domino servum suum sine causa legibus cognita occidere sub pœna legis Cornelie de sicariis. §. *fin. Inst. Eod.* & ibi Clariss. D. Ernest. Frideric. à Somering. §. *4. y. Effectus.* Ex quo alii DD. inferunt, multò magis Nobilem legis Cornelie pœnæ subijciendum, si hominem proprium; seu Rusticum occiderit.

Neque refert IV. sive fidelis occidatur, sive infidelis, ideòque à pœna homicidii ordinaria non erit immunis Christianus Judæum occidens: quia homicidium committit non fetus, ac si in persona Christiani id perpetrasset. *c. Clericum. 5. cap. qui verò. 40. dist. 5.* Nec enim ferendum est, ut quis religionis gratiâ insidiis hominum impune exponatur, nec audiendi sunt, qui sub ejus prætextu in personam Judæi, ceu hominis à fide Christiana alieni, præcipites aliquid admiserint. Et licet hujus lætæ homines variis secleribus imbutos esse quis noverit, idcirco tamen fas non est, ut sibi ipsi ultionem arrogare audeat, cum hunc in finem judiciorum vigor, jurisque publici tutela in medio sit constituta. *l. 14. C. de Judais. Decian. in tr. crim. p. 1. lib. 5. c. 15. n. 1. & 2.*

§. VI.

Forma homicidii alia est homicidii voluntarii, alia necessarii, alia casualis.

Forma homicidii voluntarii in specie consistit in duobus, nempe in animo, sive doloso proposito occidendi, & eade ipsa; quorum alterum si desit, nec homicidium commissum

cen-

venetur, nec ordinaria homicidii poenae locus esse potest. *l. 1. §. 3. ff. Ad leg. Cornel. de sicar.*

Animus, seu propositum occidendi ex facto sive caede praesumitur, ita ut, si homicida illud abfuisse asserat, probandi onus sustinere cogatur. l. 1. C. Eod. Gail. 2. Observ. 119 n. 7. & 8. Menoch. de Praesumpt. lib. 6. praesumpt. 35. Nisi aliae adsint conjecturae, quae praesumptionem istam elidant, & probationis onus in accusatorem rejiciant: veluti si homicida occiso consanguinitate, aut intimam amicitiam tempore caedis junctus fuit: hoc quippe casu homicidium non tam dolo, quam casu factum esse praesumitur. Menoch. de Praesumpt. lib. 5. praesumpt. 14. n. 15. & 16. Card. Tusch. concl. pract. 143. n. 36. Tom. 4. vel si genus armorum, quo homicida ad occidendum usus est, minus ad id aptum fuerit. l. 1. §. Divus. ff. Ad leg. Cornel. de sicar. Clar. lib. 5. sent. §. homicidium. n. 5. maxime vero si aptiora ad occidendum arma ad manus habuerit. Menoch. de arbitr. jud. casu 361. n. 6. Angel. Aret. in tr. de Malefic. V. scienter, & dolose. n. 18 aut si manu tantum percutiendo occidat. Gomez tom. 3. var. resol. tit. de homicid. n. 17. Quamquam hisce, & consimilibus casibus, juramentum, quod purgationis appellant, reo deferendum existimet Barth. Bertazol. consil. 85. n. 23. vol. 1.

Cedem ipsam quod attinet, ea ante omnia requiritur, nec solum occidendi conatus sufficit: etsi enim antiquitus conatus pro delicto perfecto habitus fuerit, atque punitus. l. 1. in pr. l. 3. in pr. & §. 1. l. 14. ff. Ad legem Cornel. de sicar. l. 7. l. 8. l. 9. C. Eod. §. 5. Inst. de Publ. jud. l. 1. ff. Ad. leg. Pomp. de parricid. ex recepta tamen, & notoria Germaniae consuetudine conatus homicidii, utut ad actum proximum accesserit, non amplius pro homicidio habetur, nec ordinaria, &

capitali poena vindicatur. Mynsing. cent. 3. Observ. 9. Clarus d. §. homicidium. 65. Gail. de Pac. publ. l. 1. c. 14. n. 16. & seq. R mus P. Martinus Resch. tr. de Jure patron. c. ult. num. 9.

Connexa questio est: an, & quando vulnerans ad ordinariam homicidii poenam teneatur, si ex postfacto vulneratus moriatur?

Placet, & communibus calculis approbata est haec distinctio: an vulnus fuerit lethale: vel an non fuerit lethale: vel an non satis constet de lethalitate? Si vulnus fuit lethale, vulnerans de occiso tenetur, poenisque ordinariis, nisi justam vulnerationis causam habeat, subjicitur, non attentò, utrum vulneratus brevi, vel ex longo intervallo mortuus sit, nec habita ratione malae curae, vel regiminis vulnerati aliarumve circumstantiarum c. significasti. 18. h. t. l. 21. ff. Ad leg. Aquil. Gail. 2. observ. 111. n. 7. & seqq. Socin. consil. 178. vol. 2. Si liquidò constet vulnus non fuisse lethale, vulneratumque non ex vulnere, sed ex imperitia, aut incuria Medici, vel ex propria culpa, & negligentia, vel alio accidente extrinseco periisse, vulnerans ab homicidio, ac poenis homicidii absolvendus erit. Socin. d. Consil. 178. col. 2. Riminal. consil. 282. n. 7. Bald in l. 30. §. 4. ff. Ad leg. Aquil. Quòd si simus in dubio, num vulnus lethale fuerit, an non? relicta eorum sententia, qui vulnerantem reum homicidii pronuntiant, eò quòd rei illicitae operam dederit, & in delictis praesumptio sit contra delinquentem per l. 52. in pr. ff. Ad leg. Aquil. praefero minorem, quae reo poenam extraordinariam dicit, cum dubiae probationes ad mortem inferendam non sufficient. l. fin. C. de Prob. Carpzov. pr. crim. p. 1. q. 26. n. 28. Planè quando vulneratus processit de malo in pejus, & intra breve spatium mortuus est, praesumitur ex vulnere obiisse, secus quando per triduum ambulavit. Gloss. in l. un. in l. depulsa.

depulsa. C. de Emend. sero. quam communis usus sequitur. Ceterum an vulnus lethale, & vulneratus ex eo mortuus fuerit, nec ne? juratis Medicis, aut Chirurgis committitur, eorumque iudicio statur juxta cap. significasti. 18. b. r. l. semel. C. de Re milit. Constit. crim. Caroli V. art. 147. & 149. Carpz. d. p. 1. q. 26. per tot.

- 18 Formam homicidio necessario partim auctoritas publica, partim necessitas defensionis tribuit, ut per quam differt ab homicidio voluntario in specie, & ab omni dolo, culpa, & poena absolvitur.

Auctoritate publica nititur homicidium, quando Magistratus, ac Minister iustitiae officio suo debite utitur, & malefactorem ultimo supplicio afficit, arg. l. 13. §. 6. l. 15. §. 38. ff. de Injur. Quod si dolo malo, vel culpa officio abutatur, ab injusto homicidio haud excusatur. l. 1. in pr. & §. 1. l. 4. ff. Ad leg. Cornel. de sicar. Eadem ratione in bello iusto jure occidis hostem. §. 4. Instit. de Jure person. l. 5. ff. de F. & F. transfugam tanquam hostem. l. 3. §. fin. ff. Ad leg. Cornel. de sicar. sicut & illos, qui a Romano Imperio deficiunt. l. amissione. §. 1. ff. de Cap. diminut. item Bannitos Imperii. Ordin. Cam. p. 2. tit. 9. §. 1. ibi: Sollen des / oder derselben Feib / re. Allermänniglich erlaubet seyn. Gail. 2. Observ. 6. n. 10. & seqq.

- 19 In disquisitionem vocatur: num Princeps cuius bannitum occidendi facultatem dare, eaque privatus bona conscientia uti possit? &

Dico I. Potest Princeps, ac Magistratus, jure nonnunquam uti hoc remedio extraordinario executionis, modo tres conditiones concurrant. Prima est, ut de delicto capitali proscripti, seu banniti sufficienter constet. Altera, ut ordinario procedendi modo in bannitum praesentem executio fieri nequeat: secus enim obtinet regula juris in contrarium,

quod singulis non sit concedendum, quod per Magistratum publice potest expediri. l. non est singulis. 176. ff. de Reg. jur. Tertia, ut periculum aliquod grave ex ejus malitia Reipublicae immineat; ut si sit proditor, perduellis, praedo, insidiator vitae Principis, veneficus &c.

Dico II. Quo casu a Principe, seu Magistrato ita iuste decreta est proscriptio cum libera potestate occidendi bannitum, iuste quoque & licite is a privato occidi potest, sed cum huius conditionibus. Primo ut occisio non fiat ex privato affectu vindictae, aut lucri, sed ex zelo iustitiae, & ob bonum publicum. Secundo, ut occisio fiat intra, non extra territorium proscriptentis, nisi etiam in aliis territoriis sit denunciatus: Nam sicut auctoritate Magistratus in reum per Ministros publicos, ita nec per privatum extra territorium executio fieri potest, arg. l. fin. ff. de Jurisd. omni. judic. Tercio, ut persona in bannum declarata non sit singulari jure conjuncta, ut Pater, filius, aut conjunx, quos occidere non licet, nisi ad delendam patriam veniant. l. minimi. 35. ff. de Relig. & sumpt. fun. Quarto, ut sententia banni, seu proscriptionis non sit per appellationem suspensa; quandoquidem appellacione pendente executio suspenditur, nisi illa notorie sit invalida, & nullius momenti. Ita Layman in Theol. mor lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 2. Clar. 5. sens. S. homicidium. n. 54. cum citatis

Necessitas defensionis homicidium excusat, cum invasus adversus vim, ac injuriam, quae inferitur, vel imminet, se aliter tueri non potest, quam invasorem occidendo. Clem. 2. b. t. l. 5. pr. l. 45. §. 5. ff. Ad leg. Aquil. l. 2. & 3. C. Ad leg. Cornel. de sicar. Nam jure hoc evenit, ut quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, jure fecisse existimetur. l. 3. ff. de F. & F. Nec ullum animal tam pusillum est, quod accessitum se se non cupiat ulcisci; nulla

nulla fera tam abjecta, cui non sit ira, & prom-
pta, si noceas, ad se defendendum alacritas.
Reverendissi. Christoph. Priggel, in *Man. Pr.*
de Apell. Observ. 25. n. 4. In specie, ut iusta
sit defensio, & moderamen inculpatae tutelae
servatum censeatur, tria requiruntur: *causa,*
modus, & locus.

11 *Causa* est iniusta aggressoris offensio: Ne-
que enim incolpata potest esse defensio, nisi,
qui eam pro se allegat, ab interfecto invasus,
& insultatus fuerit, d. l. 3. C. *Ad leg. Cornel.*
de sicar. Constit. crim. Caroli V. art. 139. &
seqq. Invasus autem dicitur non solum, qui
ab adversario vulnera, verberave accepit, sed
etiam, ad quem invasor stricto enle duntaxat
venit, d. l. 3. & *Constit. Carolin. art. 140. ibi:*
So einer jemand mit einer tödtlichen Waf-
fen, oder Wehr überlaufft. Gail. 2. *Ob-*
serv. 110. n. 13. ideoque ad necessariam de-
fensionem solum armorum terrorem, sive
vim imminentem sufficere, multis rationibus
probat Petr. Theodoric. in *Col. cr. cap. 11.*
Aphor. 5. lit. E. Et hoc est, quod dicitur,
neminem primum ictum Adversarii, seu in-
valoris expectare teneri. *Constit. Carolin.*
d. artic. 140. §. Ist auch mit seiner Ge-
gewehr, biß er geschlagen wird, zu war-
then nicht schuldig. Jul. Clar. 5. *sent. §. homi-*
cidium. n. 33. Carpz prax. crim. p. 1. q. 29.

12 *Modus* in eo consistit, ut defensio sit pro-
portionata & adæquata offensioni: tanta vi-
delicet, quanta ad vim repellendam satis est.
Clem. in. h. e. l. 45. §. 4. ff. Ad leg. Aquil. l. 2
C. Ad leg. Cornel. de sicar. Constit. crim. Ca-
rolis V. art. 139. & 140. Quare si aggressor
ab invaso sit in fugam coniectus, nec pe-
riculum mortis amplius immineat, non licet
invaso adversarium fugientem persequi, vul-
nerare, vel occidere, sed hoc si facit, terminos
legitimæ defensionis excedit, & extraordi-
nariam poenam subibit, arg. d. *Constit. crim.*

art. 142. Gail. d. Observ. 110. n. 15. Covar.
in reper. Clem. furiosus. p. 3. §. un. n. 3. Nisi
fortassis aggressor ad hoc fugam capesseret,
quò vires resumeret, seque ad pugnam con-
tinuandam pararet. Gail. 1. *de Pac. publ.*
cap. 16. n. 17. Obrecht tr. de Necess. defensi-
c. 11. n. 28. Similiter si invasus sine pericu-
lo vitæ, & iactura exiltimationis evadere, &
per fugam se salvare possit, fugam potius ar-
ripere, quam dubio prælio se committere, &
invadentis sanguine polluere debet per l. 5.
in pr. ff. Ad leg. Aquil. l. 2. C. Ad leg. Cornel.
de sicar. Constit. crim. Caroli V. d. art. 140.
Matth. Berlich. *Concl. pract. 13. n. 31. &*
seqq. p. 4.

Tempus exigit, ut vis illata in continenti, &
non demum ex intervallo propulsetur. l. 52.
§. tabernarius. ff. Ad leg. Aquil. l. 3. §. cum
igitur. ff. de Vi, & vi arm. hoc est, ut illico
in ipso aggressu, pugnaeque continuatione,
flagrante adhuc, & durante insultatione ca-
des committatur, arg. l. 23. *§. ult. ff. Ad leg.*
Ful. de Adult. Gail. d. c. 16. n. 17. Boër. de-
cis. 168. n. 6. & seq. Quapropter si gladi-
antes aliquamdiu separati fuerunt, & postea
invasus invasorem, & hostem suum invadit,
occiditque, frustra necessariam defensionem
præterdit. Damhoud. in *Pr. crim. cap. 67.*
n. 11. Idem est, si invasus, ac læsus sese do-
mum confert, indeque arrepto gladio ad ag-
gressorem revertitur, & eum interficit. Tusch.
oncluf. pract. 129. n. 15. tom. 2.

His defensionis requisitis addunt aliqui ar-
morum paritatem, daß nemblich Beyde /
der Wendthigte / und Entleibte / gleiche
Wehr und Waffen gehabt / etc. Verùm
id haud necessarium esse, sed invasum quibus-
vis armis, quæ ad manus habuerit, se tueri
posse, maxime si inter invasorem, & invasum
non si paritas in fortitudine, & conditione
status, sustinet Berlich. *Concl. pract. 13. n. 56.*
p. 4. Navar. in Man. c. 15. sub n. 3. P. Engl
h. r.

h. t. num. 17. ubi inde concludit, damnandum non esse, qui contra validum latronem eum fuste venientem sclopetum explodit, vel nobilem, qui contra plebejum non pugno, sed gladio se defendit, dummodo à majori violentia, quàm ad sui defensionem necessaria sit, abstineat. Quòd si tamen conflictus paribus armis factus sit, putem, majorem esse præsumptionem pro eo, qui alterum sui defendendi causâ occidit, quòd moderamen rectè observaverit.

23 *Disceptatur* hic I. An honorem, & famam contra injuriantem, seu convitiantem perinde, ac vitam, & corpus contra iniquum invasorem armis defendere liceat, si aliter ignominia averti nequeat?

Ita sentiunt Azor. *Inst. moral. p. 3. lib. 2. cap. 1. q. 16.* Sot. *de F. & F. lib. 5. q. 1. art. 9.* Dian. *resolut. moral. Tom. 8. tr. 5. resol. 9. n. 5.* Clariss. P. Paulus Metzger in *Theol. Schol. tr. 12. Disp. 37. art. 3. n. 8.* & alii: quia fama, & vita pari passu ambulant. *l. 8. in fin. ff. Quod met. caus. l. 9. ff. de Manumiss. vind. & crudelis in se est, qui famam suam negligit, & non sunt audiendi. § 6. causâ II. q. 3. c. nolo. 9. caus. 12. q. 1.*

Hæc sententia utut à theoria veritate non abhorreat, in praxi tamen rarissimè locum habet. Cùm enim ad defensionem honoris, famæ, & existimationis multa prodita sint legitima remedia, veluti injuriarum actio tam civilis, quàm criminalis, actio ad palinodiam, & retorsio verbalis, idcirco injuriantem ob defensionem honoris interficere vix unquam cogit necessitas; proinde sicut vitam, ac corpus, alio remedio suppetente, cum internectione invaloris tueri non licet, ita ista honoris defensio, dum alia remedia fermè semper in promptu sunt, licita, aut legitima esse vix potest. Ad hæc ignominiam tolerare non vera ignominia, sed apud DEUM, & homines verè prudentes verus honor, & gloria

est, quæ ex virtute, & animi constantia nascitur; imò plerumque ignominia illata, aut inferenda, per occisionem non cavetur, aut tollitur, sed augetur. Unde ad propositum Andr. Gail. *lib. 2. Observ. 100. n. 8* ait, magis politicè, quàm Christianè disputari, ageribi, quòd honoris tuendi causâ occidere liceat, cum parùm conveniat verbis Christi apud Matth. 5. 7. 39. *Si quis te percussit in dexteram maxillam tuam, prabe illi & alteram.* Sanè illud exploratum est, fas non esse, alium pro defensione honoris occidere, si honoris invasio præsens non est, & quasi in puncto: siquidem Innocentius XI. in *Ind. sent. prohib. prop. 30.* & ante illum Alexander VII. *prop. 17. & 18.* prohibuerunt sententiam, quæ docet, licere viro honorato occidere eum, qui nititur gravem calumniam inferre: aut qui minatur libellis famosis, revelatione injusta veri, falsive criminis, honorem graviter minuere. Vid. Layman in *Theol. moral. lib. 3. tr. 3. c. 3. n. 3.* Less. *de F. & F. lib. 2. c. 9. dub. 12. n. 79. & 82.* Carden in *Christi Theol. dissert. 21. c. 2.*

Nec hisce dictis refragantur jura initio adducta: etsi enim fama, ac honor respectivè æquiparentur vitæ, in eo tamen maxima disparitas est, quòd honor plerumque alia ratione si non conservari, saltem recuperari possit, per actiones scilicet injuriarum: adeòque cum habeatur aliquod remedium à jure constitutum, non licebit per viam facti procedere. Econtra vita hominis, nisi in continenti defendatur, semel amissa nulla arte revocari potest. Neque famam suam negligit, ac insuper habet, qui injurias Magistratùs legitimò auxiliò, non per cædes vindicet.

Disceptatur II. Utrùm etiam retinenda rerum, ac bonorum causâ hominem mutilare, aut occidere liceat, si ea aliter salvari, aut recuperari non possint?

Pro

Pro negativa facit textus in *c. interfecisti. 2. h. t.* ubi Clericus, qui pro defensione bonorum homicidium fecit, jubetur agere poenitentiam usque ad mortem. Item in *c. si perfodiens. 3. Eod.* junctâ *l. furem. 9. ff. Ad leg. Cornel. de sicar.* ubi permittitur occidere furem nocturnum, non verò diurnum, eò quòd præsumatur illum venisse non solum ad furandum, sed etiam ad occidendum. Accedit textus in *c. suscepimus. 10. h. t.* ubi dicitur, oportuisse auferenti pallium, & tunicam dimittere, ac potius rerum suarum sustinere jacturam, quam pro conservandis vilibus, & transitoriis rebus tam acriter in fures exardescere, &c. Ex quibus textibus Covar. in *Clem. furiosus. p. 3. §. un. n. 6. h. t.* Obrecht de *Necess. defens. c. 8. n. 2.* & alii plures inferunt, saltem de jure Canonico, aut certè Clericis res suas cum internectione furis, aut raptoris tuendi facultatem non competere; idèmq; absolutè, & de jure quoque Civili obtinere volunt Harprecht ad *f. item lex Cornelia. n. 135. Inst. de Publ. jud. & Matth. Berlich, consel. pract. p. 4. conclus. 12. n. 39.*

Verùm quòd furem, aut raptorem, si res sit magni pretii, & aliter recuperari non possit, omnibus sine discrimine occidere liceat, docent Laym. *d. c. 3. n. 4.* ubi id expressim ad Clericos extendit. Clariss. P. Paul. Mezger *art. 3. cit. n. 7. Gail. 1. de Pace publ. c. 16. n. 10. 15. & 16. Clar. 5. sent. §. homicidium. n. 47.* cum citatis, quorum partes sequor: tum quia bona temporalia quodammodo vitæ comparantur, cum ad vitam conservandam sint necessaria, arg. *l. Advocati. C. de Advoc. divers. jud.* tum quia in *l. 1. C. Unde vi.* perspicuè habetur, quòd etiam ad defendendam possessionem illatam vim propulsare permillum sit: tum quia Carolus V. in *Const. cr. art. 150.* inter homicidia inculcata numerat, si quis pro defensione vitæ, vel bonorum alterius hominem occidit: cum enim Imperator

disjunctivè loquatur, & homicidium pro defensione bonorum alterius factum excuset, multò magis pro defensione bonorum propriorum admittere censetur: tum quia licitum est bellum tam offensivum, quam defensivum, quamvis in eo sæpe aliquot millia hominum pereant. Quid ergo impediatur, quò minus licitum sit bonorum aggressorem occidere?

Neque sententiæ oppositæ favet *c. interfecisti. 2. h. t.* id enim loquitur de eo, qui excessit moderamen inculpatæ tutelæ, quando quidem ibi sermo est de Clerico, qui se, suæque defendendo occidit, cum tamen in confesso sit, ad defensionem propriae personæ aggressorem impunè occidi. In *c. si perfodiens. 3. h. t.* & in *l. furem. 9. ff. Ad Leg. Cornel. de sicar.* non ideo solum permittitur occisio furis nocturni, quia præsumitur venire ad occidendum, sed quia ordinariè non est alius modus tuendi res suas à fure nocturno, quam occidendo; interdum autè plures alii modi esse solent. Ad text. *c. suscepimus. 10. h. t.* respondet P. Engl. *ibid. n. 22.* eum procedere, si res ablata fuerint viles, exigui momenti, & damni: vel si cognitâ personâ raptoris potuerint per Judicem, licet fortassis non ita facilè, recuperari.

Forma homicidii casualis in ea sita est, quòd 25 citra interficientis intentionem, & voluntatem fiat, aliquâ, vel nullâ culpâ interveniente.

Culpa duplici modo intervenire, & homicidii causa esse potest. Primo, si quis in *re licita*, ac permilla veritatus fuerit, sed non adhibuerit debitam circumspectionem, ac diligentiam. *c. 7. & 8. h. t. §. 5. Inst. & l. 38. ff. Ad leg. Aquil.* ut si Medicus, aut Chirurgus imperitiâ suâ agrotum è medio tollat. *§. 7. Inst. Eod.* Si putator arboris prope viam publicam arbores cædendo, transeuntem clamore suo non præmonitum, ramo dejecto occidat. *l. 7. ff. Ad leg. Cornel. de sicar.* Si quis infantem nocturno tempore per somnum

comprimat: *c. 20. causâ 2. q. 5.* Si architectus machinam non satis prius colligatam conscendendo, totius machinæ ruinâ per hoc factâ homini funus paret. Jul. Clar. *5. sent. 5. homicid. n. 4.* Secundo, si quis dederit operam *rei illicita*, & illius occasione cædes fiat. Censetur autem *rei illicita* operam dare is, qui contra prohibitionem legis exercet actionem ex se periculofam, & propterea sibi prohibitam; veluti si quis ex alto se præcipitando alium supervenientem perimat. *l. 7. ff. Ad Leg. Cornel. de sicariis.* Si quis, cui in campo militari jaculis ludendi jus non erat, jaculando prætereuntem trajiciat. *5. 5. Instit. Ad Leg. Aquil.* Si tonfor in platea, vel alio loco tumultuoso, & periculoso tondens, ab alio trusus novaculâ tonsi gulam præcidat. *l. 11. in pr. ff. Ad Leg. Aquil.* Si Clericus extra casum necessitatis exercent chirurgiam per aduisionem, vel sectionem, & ægrotus ex curatione moriatur sine ulla etiam culpa medentis. *c. tuanos 19. in pr. h. t.* Secus foret, si Clericus, vel Laicus in perfecta, v. g. ebrietate alium interficeret: quia licet homicidium sequatur ex actione illicita, non putatur tamen dedisse operam *rei illicitæ*, cum ebrietas periculum homicidii per se non contineat, nec propterea prohibita sit. Vid. Zoëf. *h. t. n. 69. & 70.* Barb. in *c. dilectus. n. 2. Eod.*

26 Sine culpa contingit homicidium casuale, quando quis adhibitâ diligentiam, quam alii viri prudentes adhibent, operam dedit *rei licitæ*, cui casu quodam homicidium accedit: ut si laicus venator in venando telo in feram misso hominem interfecerit. *l. 11. 5. 2. ff. de Pœn.* Si quis in ludo jaculatorio licitè sagittâ ad scopum ejaculando intervenientem trajecerit: *l. 9. 5. 4. ff. Ad leg. Aquil.* Si Clericus causâ valetudinis equitaverit, & equus ejus rupto fræno excurrens mulieris occurrentis filium parvulum neci dederit. *c. dilectus. 13. h. t.* Si alius me inscio, vel invito, ac prohibente pro-

pter me, & in mei gratiam alium trucidaverit. *c. Petrus. 17. Eod.*

§. VII.

Finis homicidii voluntarii est bonum vindictæ privatæ, aut lucrum aliquod temporale: necessarii defensio Reipub. aut personæ propriæ, vel alterius: casualis nullus.

§. VIII.

Effectus homicidii pro diversitate, & qualitate ejus diversi se offerunt.

Effectus homicidii voluntarii in specie, seu dolosi spectatur in pœnis à jure tum Civili, tum Canonico in homicidas statutis.

Jure civili homicidæ voluntarii puniuntur pœnâ legis Corneliæ de sicariis; quæ olim in personis vulgaribus erat pœna capitis. *5. item lex Cornelia. Instit. de Publ. jud. in Nobilio-ribus deportatio, seu proscriptio. l. 3. 5. ff. Ad leg. Cornel. de sicar.* Hodie verò præsertim jure Carolino homicidia indistinctè, & sine respectu personarum ultimo supplicio coercentur. *Constit. crim. Caroli V. art. 137. ibi: Ein jeder Mörder/ oder Todtschläger/ wder deshalben nicht rechtmäßige Entschuldigung eufführen kan/ hat das Leben verwürcket.* Christoph. Blumacher *ad d. art. 137. n. 9.* Quod ultimum supplicium, si homicidium proditorie, per insidias, per veneficium, assassinium, aut latrocinium commissum sit, exasperatur, & gladius in rotam, furcam, aut rogam commutatur, vel adjunctis aliis pœnis corporalibus, ut aduisione perferrum candens, forcipibus, truncatione manuum &c. adaugetur. Theodor. in *Coll. crim. c. 7. Aphor. 6.* Carpz. in *Pr. crim. q. 24. n. 16.*

Rursus præter pœnam hujusmodi homicidæ, eorumque hæredes ad refusionem quoque expensarum litis tenentur; quandoquidem in criminalibus etiam causis victus victori in expensas condemnandus venit. Gail. *1. Observ. 151. n. 1.* Clar. *5. sent. 5. fin. q. 62. n. 4.* An autem ad æstimationem operarum, sumptus

curationis, Medicorum, medicaminum, funeris expensas, & aliud interesse hæredibus occisi obligentur? Negant probabiliter Petr. Heig. p. 2. q. 23. num. 20. & Modest. Pistor. par. 1. q. 11. n. 5. Affirmant probabiliter Covar. 2. var. resol. c. 10. n. 7. Farinac. in pr. crim. p. 4. tit. 14. q. 119. n. 39. & Rmus P. Honor. Aigner in *Stater. iust. p. 2. quest. 2. art. 7. in fin.* eò quòd vindicta publica non tollat civilem persecutionem ad damna, & interesse privatorum per *l. qui nomine. 15. ff. Ad leg. Cornel. de fals.* Quamvis plerumque hæredes occisi post supplicium à damnato exactum ultra nil petere consueverint, & ideo hæredes occidentis restitutionem omittunt, aut differre possint, donec exigatur. P. Engl. h. t. n. 38. & 39.

29 De *Jure Canonico* ex crimine homicidii regulariter in foro externo contra laicos non proceditur, cum sit crimen fori secularis; potest tamen & illis imponi poenitentia publica juxta *c. sicut dignum 6. in pr. h. t.* aut excommunicatio, nisi poenitentia satisfactione crimen commissum diluerint. *c. itaque. 20. causa 24. quest. 3.* Panorm. in *c. 1. n. 2. h. tit.* Præterea laici æquè ac Clerici incurrunt irregularitatem soli S. Pontifici reservatam, & quidem de via ordinaria indispensabilem, seu non facile solitam dispensari per *c. miror. 4. dist. 50. c. 1. h. tit. Clem. un. Eod. Trident. sess. 14. c. 7. & sess. 24. c. 6. de Reform.* Porro Clerici ob homicidium voluntarium etiam ab omnibus beneficiis, & ordinibus deponuntur, & si depositi se non corrigant, sed in idem delictum denuo ruant, excommunicantur, & successivè anathematizantur, & demum, si in profundum scelerum sine spe correctionis demergantur, degradati Curia seculari pro meritis puniendi traduntur. *c. cum non ab homine. 10. de Judiciis.*

30 *Effectus* homicidii *necessarii* alius est, si auctoritate publica, alius, si necessitate defensionis fiat.

Homicidium *publica auctoritate* factum inducit irregularitatem, non propter culpam, & in poenam, sed propter defectum perfectæ lenitatis in representanda Christi mansuetudine, quæ in Clericis, seu personis ab Ecclesia ad sacrum Christi ministerium ordinatis relucere debet. Itaque irregularitatem incurrunt, quicumque in bello etiam justo, aut judicio criminali *directè, efficaciter, & propinquè* concurrunt ad realem certi hominis occisionem, aut mutilationem: ut Duces belli, & milites, qui propriis manibus unum, aut plures ex hostibus trucidarunt. *c. Clericum. 5. dist. 50. c. aliquantos 1. & c. si quis. 4. dist. 51. c. petitio tua. 24. h. t.* non tamen ii, qui illos ad strenuam pugnam hortando incitarunt, quod etiam Clericis licere videtur per *c. 7. 8. & 9. causa 23. q. 8.* Item iudex, ejusque assessores, & Consultores, Accusator, & ejus Advocati, & Testes; Notarii sententiam mortis scribentes, distantes, subscribentes, & ministri justitiæ sententiam exequentes, & omnes alii, qui directè, ac proximè ad mortem rei quoquo modo cooperati sunt. *d. c. aliquantos 1. dist. 51. c. his, à quibus. 29. causa 23. q. 8. c. Clericis. 5. c. sententiam. 9. Ne Clerici, vel Monachi. c. 2. h. tit. in 6. c. ex litteris. 10. de Excessib. Pralat. Sylvester V. homicidium. 3. num. 3.*

Homicidium commissum *ex necessitate defensionis privatae*, ut ab omni reatu, ita in foro tam Civili, quàm Canonico ab omni poena immune est. *Clem. un. h. t. l. 1. & 3. C. Ad Leg. Cornel. de ficar. Constit. crim. Caroli V. art. 139. & 140.* Adeò ut invasus nec impentias in curam, & medicos factas, nec damnum operarum amissarum, nec quicquam simile hæredibus interfecti resarcire cogatur. *Constit. crim. d. art. 140. Berlich. p. 4. Concl. pract. 12. num. 3.* Nisi legitima defensionis limites, seu moderamen inculpatae tutelae excefferit; quo casu poenà extraordinaria,

v. g. suffigatione, relegatione, carcere, aut multâ pecuniariâ, nunquam verò ordinariâ, sive ultimo supplicio puniri debet. *Const. Carolin. art. 142. Menoch. 2. de Arbitr. jud. casu 278.* Et hoc licet excessus latâ culpâ commissus fuerit per l. 7. ff. *Ad leg. Cornel. de sicar.* Andr. Tiraquell. *tr. de Pœn. temperand. caus. 1. n. 8.* Imò etsi probaretur, aut constaret, excelsum dolò malò, & cupidine vindictæ esse factum, arg. l. 4. C. *Ad leg. Jul. de Adult.* Berlich. p. 4. *concl. pract. 18. n. 2. & 14. Clar. 5. sent. §. homicidium. n. 34.* ubi sententiam hanc communem, & receptissimam esse attestatur.

32 *Quaestio* enascitur, an, & quando is, qui servato moderamine inculpatae tutelæ aggressorem occidit, irregularitatem incurrat?

Difficultatem facessit textus in *Clem. un. h. t.* ubi dicitur, eum non fieri irregularem, qui mortem aliter vitare non valens occidit, vel mutilat suum invasorem. Unde multi irregularitatem impingunt illi, qui alium occidit, aut mutilat pro defensione suorum membrorum, honoris, aut bonorum, vel etiam pro defensione proximi, eò quòd S. Pontifex in *d. Clem. un.* cum duntaxat excipiat, qui propriam vitam armis contra invasorem tuetur. Majol. *de Irregularit. lib. 5. c. 45. §. 1.* Laym. in *Theol. moral. lib. 3. tr. 3. p. 4. c. 9. n. 3.* P. Engl. *h. t. n. 56.*

Verum ab eorum sententia recedere, non dubito: quandoquidem ex homicidio privato irregularitas non oritur, nisi delictum, aut culpam involvat: irregularitas namque ex defectu lenitatis incurritur tantum ob cooperationem ad homicidium publicâ autoritate factum: ergo quando homicidium privatum est inculpabile & sine delicto, non inducit irregularitatem, est autem inculpabile, si fiat cum moderamine inculpatae tutelæ, sive ad defensionem vitæ, sive bonorum, sive honoris, sive etiam proximi.

Nec moratur, quòd *Clem. un. h. t. de eo* solum loquatur, qui mortem aliter vitare non valens suum occidit, aut mutilat ad versarium: propterea enim alios, qui honorem, membra, aut bona sua, vel proximum cum internecione aggressoris defendunt, positivè non excludit, præsertim cum alia jura satis expriment, ad hanc irregularitatem requiri homicidium culpabile; neque una exceptio excludat aliam alibi expressam per text. in *Clem. ex. vii. §. deinde. & ibi Gloss. de Verb. signif.*

Circa effectum homicidii casualis iterum discernendum est homicidium culposum à non culposo, seu merè casuali.

Homicidium culposum, id est, sine dolo, non verò sine culpa commissum in jure & foro civili parit actionem ex lege Aquilia de damno injuriâ dato liberis, conjugi, sociis, & omnibus, quorum interest, hominem talem occisum esse; de quâ actione agemus ad tit. *de Injur. & damn. dat.* Insuper poenâ extraordinariâ juxta facti & personarum qualitatem punitur. l. 4. §. 1. ff. *Ad Leg. Cornel. de sicar. l. 1. l. 5. C. Ead. Constit. crim. Caroli V. art. 146.* adeò ut ne lata quidem culpa ultimo supplicio locum faciat. l. 7. ff. *Ad leg. Cornel. de sicar.* In foro Canonico principalis hujus homicidii effectus est irregularitas, quatenus non tantum illi, qui dolò malò hominem occidunt, sed etiam qui per culpam latam, aut levem, non etiam levissimam, causâ sunt homicidii, omnino inhabiles reduntur ad SS. Ordines suscipiendos, & susceptos deinceps exercendos, dummodo saltem peccatum veniale concurrat. c. 8. 12. & 13. *h. t. c. quæsum. & ibi Panormit. n. 3. de Pœnit. & remiss.* Quæ tamen irregularitas dispensabilis est ab Episcopis, vel aliis privilegiatis, si homicidium sit occultum, & nondum deductum ad forum contentiosum per Trident. *sess. 24. de Ref. c. 6.* ubi amplum, & generale privilegium concessum est Episcopis dispensandi in omnibus

TITULUS XIII. De Torneamentis.

SUMMARIA.

1. *Quid sint torneamenta?* 2. *Quæ pœna occidentis, & occisi in torneamentis?* 3. *Sitne hadiedum prohibita?*

UT vitentur homicidia, Ecclesia vitari voluit torneamenta, duella, & artem sagittariam.

§. I.

Torneamenta dicuntur nundinæ, vel feriæ, in quibus milites ex condicto convenire, & ad ostentationem virium suarum, ac audaciæ temerè congregari solent. Vallens. *h. t. n. 1.*

§. II.

Pœna in torneamento pugnantium est: Qui alium in torneamentis interficit, reus est homicidii, & quia operam dedit rei illicitæ, fit irregularis per *c. 10. & 20. de Homicid.* interfictus verò Ecclesiasticâ sepulturâ privatur, si animo ludendi, ac pugnandi accesserit, non si alia de causa. *c. 1. & 2. h. t.* Alias etiam pœnas statuit Clemens V. quas tamen sustulit Joannes XXII. in *Extrav. un. Eod.*

Ex quo textu colligere est, torneamenta, & hastiludia, prout nostris temporibus inter Nobiles loriceis, & galeis munitos quandoque instituuntur, cum moraliter loquendo nulli inde periculum vitæ imminet, sub prædicta prohibitione non contineri, atque ideo, licet aliquando præter opinionem contingat, hominem occasione ejusmodi ludi, vel exercitii occidi, nec occiso Ecclesiasticam sepulturam denegandam, nec occidentem, quasi culpabiliter, & ex ludo prohibito necem intulerit, judicandum esse, ut rectè docet Navarr. in *Man. cap. 15. num. 9. & 21.* Panorm. in *c. 1. h. t.*

Barb. *ibid. n. 2.* cum communi.

bus irregularitatibus ex delicto occulto provenientes, excepto homicidio voluntario, & aliis delictis ad forum contentiosum deductis.

44 Homicidium merè casuale, quod nempe sine omni dolo, & culpa, casu solum fortuito evenit, nullam prorsus pœnam meretur. *l. 1. & 5. C. Ad legem Corn. de sicar. Const. crim. Caroli V. art. 146. in pr.*

§. IX.

45 Affinis homicidio est mutilatio, quæ est imperfectum veluti homicidium, utpote quæ quis alteri rapit non quidem se totum, ut fit per occisionem, sed aliquod sui membrum: membrum, inquam, id est, talem partem, quæ distinctum habeat officium in corpore humano; ut manus, pes, oculus, auris; quod si enim pars speciale officium in corpore humano non habeat, tametsi aliis opem ferat, ut cartilago, dens, aut digitus, propriè membrum non dicitur, nec ejus abscissio mutilatio, arg. *l. 10. ff. de Edil. edit.* ubi digitus appellatur *aliquid membri.* & *c. exposuisti. de Corp. vitiat.* ubi is, cui dimidia palma manus cum duobus digitis abscissa est, solum dicitur *debilis, & deformis.* P. Engl. *h. t. n. 52.* Covarr. in *repet. Clem. furiosus. h. t. p. 3. in pr. n. 8.*

Pœna mutilationis est irregularitas. *c. fin. h. t. in 6.* quoad effectum enim inducendi irregularitatem & ab Ordinibus impediendi mutilationem cum occisione æquiparari videas in *Clem. un. h. t. c. 4. de Raptorib. c. 1. de Cleric. pug. in duell.* At cave, ne pœnam hanc ad debilitationem extendas, quæ membrum aliquod sine reali separatione à corpore ad suas functiones inutile redditur; quippe hæc debilitatio mutilatio non est, nisi inchoata & improprie dicta, ad quam dispositio juris Canonici tanquam odiosa porrigenda non est, arg. *c. odia. de Reg. Jur. in 6.*